

Programanalys

Ämneslärarprogrammet - Gymnasieskolan

Verksamhetsberättelse för 2016/2017

Verksamhetsplan för 2017/2018

Beskrivning av programmet

Ämneslärarprogrammet ger en yrkesmässig förberedelse för arbete i gymnasieskolan. Programmet omfattar tre delar:

- Ämnesstudier (210 eller 240 högskolepoäng fördelade på två ämnen)
- Utbildningsvetenskaplig kärna (UK) (60 högskolepoäng)
- Verksamhetsförlagd utbildning (VFU) (30 högskolepoäng)

Utbildningen består till stor del av ämnesstudier. Studenten ansöker till programmet med ett bestämt ingångsämne och väljer sedan sitt andraämne under utbildningens gång. I och med att Umeå universitet är ett bredduniversitet finns många ämnen att välja bland, som till exempel bild, musik, samtliga samhällsvetenskapliga ämnen, samtliga naturvetenskapliga ämnen och moderna språk.

I utbildningsvetenskapliga kärnan (UK) behandlas frågor kring kunskap, undervisning och lärande, etik och värdegrund. Här behandlas även det pedagogiska ledarskapet, konflikthantering, sociala relationer och demokrati. Även bedömning av elevers lärande, utveckling och hur prestationer kan betygsättas ingår i kurserna.

Den verksamhetsförlagd utbildningen (VFU) genomförs i huvudsak på gymnasieskola men en pilotstudie pågår där VFU2 (6 hp) förläggas i årskurs 7-9, detta eftersom studenterna blir behöriga att undervisa på båda stadierna. Lärarstudenter vid Umeå universitet genomför VFU vid skolor i Västerbottens län eller Örnsköldsviks kommun.

Programrådssammansättning

Programrådet för ämneslärarprogrammet 2015-2018

Karolina Broman, (ordförande) institutionen för naturvetenskapernas och matematikens didaktik

Jacob Stridsman, institutionen för idé- och samhällsstudier

Torbjörn Lindmark, pedagogiska institutionen

Olof Johansson, institutionen för matematik och matematisk statistik

Katarina Roos, statsvetenskapliga institutionen

Ingela Valfridsson, institutionen för språkstudier

Studentrepresentanter

Madelene Nord

Charlotte Häggström

Extern representant

Fredrik Lindmark, Midgårdsskolan, Umeå

Nyckeltal för ämneslärarprogrammet

Nyckeltal antagning

Ämneslärarprogrammet	ht-2011	ht-2012	ht-2013	ht-2014	ht-2015	ht-2016
Antal nybörjarplatser (enl. planeringstal)	171	190	161	170	185	250
Antal förstahandssökande ¹	149	147	153	175	218	251
Antal förstahandssökande per plats	0,87	0,77	0,95	1,03	1,18	1,0
Antal registrerade nybörjarstudenter studenter ²	74	115	114	126	159	153

Nyckeltal genomströmning

Ämneslärarprogrammet	Antagna ht-2011	Antagna ht-2012	Antagna ht-2013	Antagna ht-2014	Antagna ht-2015	Antagna ht-2016
Antal godkända nybörjarstudenter efter första terminen ³	32	58	56	74	86	90
Antal godkända studenter efter femte terminen ⁴	25	47	45	56		
Antal godkända studenter efter UK 3 ⁵	20					

Nyckeltal examina

Ämneslärarprogrammet	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Antal som tagit ut examen						
Kvinnor				1	4	11
Män					3	11
Totalt				1	7	22

¹ Enligt Focus

² Antal registrerade på utbildningens 1:a kurs enligt Ladok

³ Antal godkända på utbildningens 1:a termin, 30 hp (UK 1), enligt Ladok, per den 31 mars (efter ett omtentamenstillfälle)

⁴ Antal godkända studenter efter termin 5 (UK 2), enligt Ladok, per den 31 mars (efter ett omtentamenstillfälle)

⁵ Antalet godkända studenter efter UK 3, per den 30 september

Synpunkter från programrådet på nyckeltal (kommenteras utifrån programmets förutsättningar och struktur)

Nyckeltalen bör vi till kommande programanalyser fortsätta att diskutera. Vilka siffror är relevanta? Exempelvis, antal godkända studenter efter första terminen, där presenteras de studenter som blivit godkända på hela första terminen (30 hp), ett förkunskapskrav som inte behöver uppnås förrän till termin 5. Det gör att många studenter ändå fortsätter sin utbildning termin 2-4 även om man inte räknats in i denna grupp. Frågan blir om denna siffra säger så mycket om genomströmningen.

Om man utgår från de siffror som ändå presenteras efter en termin kan rådet tolka dessa som att det sker stora förändringar under den första terminen. Den första kullen, h11, hade 74 registrerade studenter, efter första terminen var endast 32 godkända efter ett omtentamenstillfälle. För efterföljande kullar var förhållandet 115/58 (kull h12), 114/56 (kull h13), 126/74 (kull h14), 159/86 (kull h15), 153/90 (kull h16). Här blir det alltså viktigt att fundera över hur relevanta dessa siffror är, uppenbarligen fortsätter studenterna läsa vidare fastän de inte är godkända på alla kurser under första terminen. Där blir egentligen det första allvarliga "stoppet" till den andra VFU-kursen under termin 5, Att undervisa, då en behörighetsprövning görs och där hela första terminen måste vara godkänd tillsammans med 60 hp av de 90 hp ämneskurser som studenterna läst. Tyvärr har det visat sig att behörighetstexterna inte är konsekvent skrivna för de 8 olika kursplaner som finns idag, dessa kommer under kommande år dessutom att utökas med moderna språk (ty, fr, sp) samt biologi och naturkunskap. Därför gör under ht 17 en översyn av kursplanerna för VFU2 eftersom det blir den punkt då vi kan stoppa studenter som inte når upp till förkunskapskraven. När detta är gjort hoppas vi att studenter som inte blivit godkända på tidigare kurser stoppas för att ta sig an gamla rester.

Om man sedan jämför nyckeltalen mellan godkända studenter efter termin 1 med godkända studenter efter termin 5, är det inte alls lika stora skillnader. Det gör att rådet tolkar det som att det inte är ämnesstudierna som är lika problematiska som den utbildningsvetenskapliga kärnan (UK1). Däremot uppfattar vi från utvärderingar att skillnaden mellan ämnesinriktningar är stor, vissa ämnen verkar ha högre genomströmning än andra. Här skulle det vara intressant med en **översyn kring genomströmning mellan olika ämnen.**

Sett över tid kan konstateras att söktrycket ökat om man ser till antal förstahandssökande. Men i och med att planeringstalen ökat kraftigt de senaste åren blir ändå antal sökande per plats låg (1,18 som högsta för antal förstahandssökande per plats). Däremot är det värt att fundera över om planeringstalet 250 är klokt när det endast är 153 som registrerats ht 16. Kanske borde man flytta över platser från ämneslärarprogrammet till KPU där det i dagsläget finns betydligt fler sökande än platser, speciellt i och med att studenterna tar examen från KPU förhöjd och KPU forsk efter ett år, till skillnad från ämneslärarprogrammet där det tar fem år från start till examen. Detta är dock något som tar tid att planera för och kan inte göras med kort varsel. Dessutom anser programrådet att det är viktigt med ett långt program där man som student har chans att utveckla sitt "lärartänk" på ett annat sätt än studenter som enbart läser ett år via KPU.

Antal studenter som tagit ut examina är lågt, men eftersom programmet är femårigt förväntades inga studenter ta ut examen före 2016. Här ser vi dock en liten mängd studenter som fått examen redan 2014 och 2015 och som därmed tagit sig igenom utbildningen snabbare än studieplanen. Kommande år hoppas vi få fler studenter i examenstabellen.

Programrådet ställer sig positivt till att vi under det senaste året haft mer möjlighet till inspel angående planeringstalen. Dessa tal kan ses som viljeyttringar och är därför angelägna att diskutera i förväg. Vad innebär det att man höjer eller sänker planeringstal för respektive ämne? Dessutom påverkar dessa tal enbart ingångsämnen, ingen styrning finns när det gäller val till ämne 2. Detta är något som kanske behöver diskuteras ifall vi vill påverka studenternas ämneskombinationer för framtida anställningsbarhet. Dessutom anser programrådet att det vore lämpligt att genomföra en

avhoppsanalys för att komma till insikt om, när och varför studenter hoppar av. Här vet vi att en utmaning är att studenter själva inte alltid meddelar studieavbrott, vilket gör att kansliets studie- och yrkesvägledare måste ha en aktiv roll för att kontrollera studenters studieplaner.

Den avhoppsanalys som UKÄ genomfört under 2016 skulle kunna fungera som utgångspunkt för en intern analys.

<http://www.uka.se/download/18.12f25798156a345894e49e1/1487841861905/statistisk-analys-2016-04-19-avhopp-lararutbildningen.pdf>

Den senaste UKÄ-rapporten (Tidiga avhopp från högskolan - Analyser av genomströmning på de tio största yrkesexamensprogrammen) är också viktig att analysera.

<http://www.uka.se/download/18.2b48d4bc15ec792491a331e/1507896110834/rapport-2017-10-12-tidiga-avhopp-fran-hogskolan.pdf>

Säkring av examensmål

Här kommer länk att finns till matris med ingående kurser och koppling till examensmål.

Synpunkter från programrådet på matrisen

Idag finns UK- och VFU-kurserna inlagda i matrisen och är ett bra verktyg för att se över att alla examensmål täcks in av respektive kurs FSR. Programrådet ser dock utmaningen med att alla olika ämnesinriktningskurser ska kunna knytas till examensmålen. Om alla FSR och examinationsformer ska läggas in blir matrisen gigantisk. Med 19 olika ämnesinriktningar som UmU har examensrätt för där studenterna har 90 hp kurser vardera (tillsammans med examensarbete) räknar vi med ett par hundra kursplaner och långt mer än tusen FSR att hantera. Dessutom läser varje student endast två ämnesinriktningar.

I programstrukturen för studenter på kull h11-h14:

<http://www.lh.umu.se/student/amneslararprogrammet-gymnasieskolan/kurser-gy-antagna-tom-ht14/> respektive kull h15-h17:

<http://www.lh.umu.se/student/amneslararprogrammet-gymnasieskolan/kurser-gy-antagna-ht15-16/> kan man utläsa förändringar i upplägget av ämneslärarprogrammet där UK-kurserna förändrats inför ht 2015. Det skapar problem med att följa examensmålen på individnivå eftersom studenter inte alltid följer sin studieplan och därmed byter grupper under utbildningens gång. Detta är något som vi måste fundera vidare över för att individuella studenter ska få en så korrekt och komplett utbildning som möjligt. Detta gäller speciellt de studenter som påbörjade sin utbildning i närheten av denna strukturförändring. Ex en student som startar sin utbildning ht 14 och tar uppehåll ett år, den kommer att få UK-kurser som inte är kompatibla.

Uppföljning av föregående programanalys

Programrådet träffas tre gånger per termin, två timmar vardera och fick under 2017 pengar för en heldags arbete, något som vi genomförde 20 mars 2017. Hela programrådet kunde delta och vi hann med att gå igenom och diskutera alla de program vi ansvarar för (ämneslärarprogram både gy och 7-9, samt kompletterande pedagogisk utbildning KPU i sina tre former: KPU fördröjd, KPU förhöjd och KPU forsk).

Programrådet fick också medel för att fortsätta internationaliseringsprojektet BildungsHanse (<https://www.zfl.uni-kiel.de/de/licau/bildungshanse/bildungshanse>), något som rådets ordförande utnyttjade 19-21 september 2017. Programrådet fick däremot inte pengar för att utveckla en fortbildningskurs för lärarutbildare om språkutvecklande arbetssätt och detta har därför inte diskuterats vidare.

I förra programanalysen fanns programstrukturen med, något som vi föreslog skulle bifogas som bilaga. Denna omgång har inte med någon strukturbild, något som borde finnas, åtminstone i förenklad form liknande de som finns på LHs hemsida:

<http://www.lh.umu.se/student/amneslararprogrammet-gymnasieskolan/kurser-gy-antagna-ht15-16/>

Förutom de uppdrag vi fick extra medel för är det ett antal punkter som vi från förra programanalysen vill återknyta till. En angelägen punkt är att se över hur studenter som läst gamla versionen av **UK-kurser** och som inte följer planerad studiegång kan kombinera en gammal UK1 med en ny UK2 och UK3. Se ovan i diskussionen kring säkring av examensmål. Exempelvis när det gäller skoljuridik som tidigare enbart låg i UK3 som nu till stor del tas upp i UK1, hur får studenter en fullvärdig utbildning? Här blir Studieplansverktyget viktigt för att ha koll på studiegångarna. Inom kort kommer studenter där detta kommer att bli problem om vi inte är uppmärksamma.

Programanalysen lyfte också strukturella hinder som främst kan påverkas av Lärarhögskolans kansli, både med avseende på utbildningsledare, studie- och yrkesvägledare och VFU-ansvarig. Utbildningsledaren har vikarierat som kanslichef, studie- och yrkesvägledaren har gått i pension och VFU-ansvarig har bytt jobb. Här har perioden för Verksamhetsberättelsen (2016/2017) varit ett dåligt fungerande år pga stora omställningar på kansliet där personal växlat på flera positioner. Programrådet hoppas att perioden för Verksamhetsplanen (2017/2018) kommer att ge mer strukturella förbättringar i och med nyanställda personer som förhoppningsvis inom kort är väl inarbetade.

Två punkter som lyftes som problematiska i förra programanalysen och som skulle utredas, både **småämnesstöd** och olika **prislappar för examensarbetskurserna**. Detta arbete drogs igång under början av 2017, men pga olika skäl har man inte arbetat vidare med detta. Programrådet hoppas att beslut tas i dessa ärenden inom kort.

Mittutvärdering

Mittprogramutvärderingen genomfördes 8 december 2016 under studenternas termin 5, kurs Kunskap, undervisning och lärande 2 (KUL2). Av 106 studenter på kursen (både ämneslärare mot 7-9 och gymnasiet) svarade 43 stycken (8 mot 7-9 och 35 mot gy), dvs mindre än hälften. Redan detta vill programrådet lyfta fram som en problematik.

De flesta studenter startade sin utbildning ht 2014 och är alltså den kull som läste den första versionen av UK när den genomfördes för sista gången. Studenterna lyfte fram en hel del kritik just kring UK1, men visade också att man förstätt att Lärarhögskolan tagit till sig av kritiken och utvecklat nya UK-kurser, något som studenterna uppskattade. Teman som utvärderades var förhållandet ämne – ämnesdidaktik/metodik (studenterna hade vid tillfället läst klart sitt ingångsämne), UK, VFU och examinationsformer.

Det var stor spridning på vad studenterna ansåg och förhållandet ämne kontra **ämnesdidaktik**. Några ämnesinriktningar lyftes som mycket problematiska när det gäller ämnesdidaktik, studenterna ansåg att man inte haft någon ämnesdidaktik överhuvudtaget. Efter diskussioner inom programrådet konstaterar vi att även om didaktik på något sätt ingår i ämnesinriktningarna är det ibland inte tydligt för studenterna. Inom vissa inriktningar läser man specifika ämneskurser kombinerat med didaktikkurser (ex inom matematik och naturvetenskap där det finns explicita didaktikkurser) medan andra har stora ämneskurser på 30 hp där didaktiken ingår som strimmor alternativt som moment. I den variant där man använder sig av didaktikstrimmor som inte är tydligt definierade i kursplanen är det extra viktigt att för studenterna understryka vilka moment och delar som faktiskt är didaktiskt inriktade. Här är dock skillnad mellan inriktningar där studenterna samläser sina ämnesinriktningskurser med andra studenter eller om de inte gör det, om lärarstudenter samläser med exempelvis blivande präster, civilingenjörer eller studenter som läser fristående kurser finns inte samma möjlighet till professionsanslutning som om man läser ämnesinriktningskurserna enbart med andra lärarstudenter.

Metodikbegreppet återinfördes 2014 i samband med att examensordningen ändrades den 1 februari 2014. Som examensmål anges att "För ämneslärarexamen ska studenten också visa sådana kunskaper i didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för den verksamhet i övrigt som utbildningen avser samt visa kännedom om vuxnas lärande" vilket gjorde att vi valde att lägga in metodikbegreppet i mittprogramutvärderingen. När metodikbegreppet utvärderats hävdar studenterna nästan enhälligt att man inte känner till att man haft någon metodikundervisning under de fem första terminerna. Här inser programrådet att begreppet kan förvirra eftersom det inte är så tydligt framskrivet i några av studenternas styrdokument. Till kommande mittprogramutvärderingar kommer metodikbegreppet att tonas ned till förmån för det mer vedertagna ämnesdidaktikbegreppet. Däremot vill vi gärna fundera vidare över metodikens plats i lärarutbildningen.

Ett annat tema som analyserades var den **utbildningsvetenskapliga kärnan (UK)** där studenterna anser att vissa punkter haft stort utrymme, t ex skolans historia och politik medan studenterna önskar att andra områden fått mer utrymme, som exempelvis konflikthantering, specialpedagogik och bedömning. Studenterna menar också att UK1 var mindre relevant än UK2 men känner också till att UK1 gjorts om till efterföljande grupper och man har också förstätt att den nyare versionen på UK1 uppfattas mycket mer positiv. Som helhet är många studenter missnöjda med UK, speciellt i förhållande till ämnesstudierna. Eftersom alla lärarstudenter läste UK1 tillsammans, det fanns då ingen kurs enbart för ämneslärarstudenter, lyfte en del av studenterna upp denna problematik. Om kurserna ska vara till för alla blir det stor risk att de inte blir tillräckligt relevanta, uttryck som "en termins spädbarnspedagogik" nämns av studenter på ämneslärarprogrammet. Flera studenter lyfter också att UK-kurserna är "enkla" och man kan bli godkänd på många kurser utan att lägga ned alltför stor arbetsinsats.

Ännu ett tema som utvärderades var den **verksamhetsförlagda utbildningen (VFU)**. Studenterna önskar mer VFU, både totalt, men framför allt mer tidigare i utbildningen. Samtidigt lyfter man upp utmaningen med hur viktiga skolans handledare är under VFU:n. Om man hamnar hos en handledare som man inte fungerar tillsammans med av något skäl, blir VFU:n inte givande på samma sätt. Bra handledare ger bra VFU och tvärtom. Här anser programrådet att det är angeläget att vi skapar en tydlig hanteringsordning som beskriver hur man hanterar problem av denna karaktär. Många studenter lyfter upp problemet med att man får så lite chans till undervisning. Under ht 16 placerades studenterna på högstadiet även om de går mot gymnasiet, ett aktivt beslut som tagits både av skälet att det är svårt att få ut alla ämneslärarstudenter samtidigt under höstterminerna, men också eftersom det brukar vara större chans till mer undervisning på högstadiet än på gymnasiet.

Det sista temat som utvärderades var **examinationer**. Många studenter lyfter upp **seminarier** som problematiska examinationsformer, det verkar som att det går bra att låta bli att läsa litteraturen och "bara prata under seminariet" och ändå bli godkänd. Flera studenter beskrev skriftlig tentamen som en väl fungerande examinationsform, men viktigt att kombinera med praktiska undervisningsövningar.

Studenterna fick slutligen kommentera sin **egen arbetsinsats**. Olika grupperingar kan utläsas från resultatet. Det finns studenter som verkar arbeta hårt och aldrig känner sig tillräckliga, men samtidigt finns det många studenter som hävdar att man inte behöver anstränga sig över huvudtaget under lärarutbildningen, det skulle gå att läsa utbildningen på halva tiden. Studenter anger 10 h per vecka som en vanlig mängd tid för studier under UK-terminerna medan man behövt lägga ner mer tid under ämnesinriktningskurserna. Eftersom programrådet inte arbetar med kursutvärderingar kan vi dock inte uttala oss om hur detta stämmer överens med verkligheten, men heltidsstudier (40 h per vecka) verkar vara ovanligt för flertalet universitetsstudenter.

Programutvärdering

Programutvärderingen genomfördes den 2 maj 2017 med den studentkull som avslutade sina studier vt 17. Av kursens 59 studenter svarade 29 studenter på utvärderingen som helt anknöts till utbildningens examensmål.

I programutvärderingen presenterades främst saker studenterna önskar förändra. Studenterna anser att man inom många områden, t ex bedömning, aldrig når till fördjupade kunskaper utan uppfattningen är att kursinnehållet ligger på grundläggande nivå. Det finns en spridning i om man uppskattar mindre kurser (ofta då med samläsning med andra studentgrupper) eller större terminsblock. De som samläst med andra studenter, t ex i matematik, NV-ämnena och religion, visar främst på nackdelarna, att det är svårt att uppfatta professionsanknytningen. Studenter anger ofta vilka moment man önskar att man fick mer undervisning kring, t ex IKT och specialpedagogik, men hävdar samtidigt att utbildningen har rätt låga krav och att man inte behöver lägga ner så mycket tid. Programmets röda tråd är otydlig menar många studenter, man anser att institutioner inte känner till varandras arbete tillräckligt väl. Studenterna önskar möjligheter att mötas i mindre grupper under hela utbildningen för erfarenhetsutbyte.

Studenterna verkar generellt vara mer nöjda med sina ämnesstudier än UK-studierna. Däremot finns det några ämnesinriktningar som sticker ut som problematiska. Här ser programrådet en utmaning hur man ska arbeta med detta. Tidigare har LHs rektor hanterat sådana specifika svårigheter, men frågan är hur man ska arbeta gentemot ämnesinstitutionerna. När det gäller UK menar studenterna att det varit alltför teoretiskt och alldeles för lite praktik. Där är frågan om man ser VFU:n som en del av UK eller inte, det är oklart när man läser studenternas kommentarer.

VFU genomförs under ämneslärarprogrammet enbart under höstterminerna. Detta är något som flera studenter ifrågasätter, man önskar att man fick vara ute även under vårterminer. Vis av erfarenhet från KPU förhöjd som har sin långa VFU på våren, är detta problematiskt pga alla lov. VFU:n har lyfts fram som den viktigaste och bästa delen med utbildningen.

Examensarbetet nämns endast av en av studenterna i programutvärderingen där studenten hävdar att tilldelning av handledare borde genomföras mer systematiskt och att det är viktigt att de som handleder har rätt kompetens för examensarbetets innehåll. Från institutionshåll kan programrådet konstatera att detta inte är en enkel ekvation eftersom handledare oftast tillsätts innan studenten valt exakt ämnesinnehåll för examensarbetet.

Flera studenter ifrågasätter utvärderingens form. Till stor del är den digitala utvärderingen kvantitativ där studenter får svara (ja/nej) om de anser att de olika examensmålen uppnåtts. De anser att det är ett trubbigt verktyg, men samtidigt ges möjlighet att i öppna frågor redovisa mer ingående synpunkter. Dessa är dock svårare att sammanställa eftersom studenter har väldigt olika uppfattning i många frågor. Programrådet anser det angeläget att kontinuerligt se över mittprogram- och programutvärderingarna för att utveckla dessa så mycket som möjligt.

Internationalisering

Programrådet vill understryka att internationalisering inte enbart kan definieras utifrån antal in- och utresande studenter. Internationella perspektiv kan finnas på olika kurser på många sätt.

Ämneslärarstudenterna med inriktning mot språk (engelska, tyska, franska, spanska) har ett naturligt sätt att få internationella perspektiv i sin undervisning. Litteraturen är på de flesta inriktningskurser samt en del UK-kurser internationell. Ett fåtal kurser under inriktningen ges också på engelska (inom kemiinriktningen: Kemins grunder samt Bioorganisk kemi).

Programrådets ordförande ingår i nätverket BildungsHanse som är en mötesplats bland ämneslärarutbildare från Sverige (Umeå, Uppsala, Kristianstad), Norge (Tromsø, Bergen), Danmark (Köpenhamn), Finland (Helsingfors) samt Tyskland (Kiel). Där diskuteras gemensamma projekt både inom naturvetenskap- och språkinriktningar. Under detta läsår kommer en gemensam uppgift att genomföras på de deltagande lärarutbildningarnas NV-didaktikkurser, studenterna får sedan tillgång till varandras resultat, i första hand skriftligt, men Skype/AdobeConnect-kontakter planeras också för.

I programutvärderingen efterfrågades studenternas syn på internationalisering och de hävdar att detta varit i princip osynligt under utbildningen. Här vill rådet än en gång understryka att definitionen av internationalisering måste vara tydlig, om frågan hade ställts ifall studenterna mött någon internationell litteratur under sin utbildning, skulle svaret med säkerhet bli ja.

Samverkan

Samverkan kan tydligast ses inom den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU) där ämneslärarstudenterna genomför tre VFU-perioder (en vecka under termin 1, fyra veckor under termin 5 och 13-14 veckor under termin 9), men även examensarbeten kan anknytas till samverkan med skolverksamheten. Möjligheternas möte (<http://www.lh.umu.se/samverkan/mojligheternas-mote/>) är en tydlig del där ämneslärarprogrammet är involverat. Flera från rådet deltog vid det första Möjligheternas möte, vid det andra mötet i december 2016 deltog endast ordförande. Här ser vi dock en stor utmaning med att nå ut med information till skolorna/lärarna.

Inom ramen för ämnesstudier genomförs även studiebesök. I kursen Kunskap, vetenskap och forskningsmetodik (6LU006) ingår caseövningar med adjungerade lärare från skolverksamheten.

Samverkan sker också via forskningsprojekt, som t ex personer med delade tjänster genomför. Exempel som berör gymnasieskolan är Frida Grimm på Pedagogiska institutionen och Katarina Ottander på institutionen för naturvetenskapernas och matematikens didaktik, som båda arbetar delvis knutna till gymnasiet. Därutöver har tre forskningsprojekt knutna till skola beviljats av Lärarhögskolans styrelse 2017-06-08 där Maria Rönnlund beviljats medel för ett projekt om Active Learning Classroom med NTI-gymnasiet och Britt-Inger Keisu medel för ett projekt knutet till Umeå kommuns nya skola Östra skolan (högstadium och gymnasium). Förhoppningsvis kommer sådana samverkansresultat även ämneslärarstudenterna till godo i framtiden.

Jämställdhet

Rådet ställer sig inledningsvis frågande till vad man menar med jämställdhet. Kön, genus, jämställdhet osv betyder ju inte samma sak. På tal om #metoo-debatten kan värdegrundsfrågor generellt mer tydligt läggas in i programmet.

Jämställdhet lyfts främst inom UK-kurserna, inriktningskurserna också kan ha ett jämställdhetsfokus men det är svårt för programrådet att ha insikt där eftersom de är så många och varierande. Exempelvis ingår ett FSR i kursen Etik, demokrati och den heterogena lärandemiljön (6LU007) under första terminen som uttrycker att studenten ska visa kunskap om och förståelse för betydelsen av att anlägga ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv i rollen som lärare. Under UK2-terminen läses kursen Specialpedagogik (6PE223) där man öppnar upp för jämställdhet i FSRet ”Reflektera över elevers olika förutsättningar och behov samt analysera skolans betydelse för att utveckla en inkluderande och gynnsam pedagogisk miljö för alla” och i och med att man lyfter ”för alla” blir det också en jämställdhetsfråga. Om man med jämställdhet också breddar upp för begreppet ”genus” kan man konstatera att en genusmedvetenhet finns i flertal kurser inom programmets olika delar. Lika behandling är ett annat viktigt och närliggande begrepp som skulle kunna diskuteras under denna punkt.

I övrigt är ämneslärarprogrammet ett program med relativt jämn könsfördelning bland studenterna och där undervisande universitetslärare från alla institutioner som ingår i programmet också är både män och kvinnor. Kurslitteraturen visar också på bredd mellan manliga och kvinnliga författare.

Samlad programanalys

Ämneslärarprogrammet är ett stort och viktigt program, speciellt i och med att den inriktning som vänder sig mot årskurs 7-9 inte blivit så populär och att Lärarhögskolan under de senaste åren valt att inte starta utbildning för denna inriktning. På så sätt har gymnasieinriktningen blivit det enda ämneslärarprogram som ges vid Umeå universitet. I och med att nytt beslut nu sent under hösten 2017 tagits om nya 7-9-inriktningar blir det viktigt att analysera vilket programutbud Lärarhögskolan ska ge fortsättningsvis. Mer diskussioner kring detta finns i programanalysen som fokuserar 7-9-inriktningen. De ämneslärare som tar ut examen mot gymnasiet blir också behöriga på högstadiet och programrådet anser därför att införande av en specifik 7-9-inriktning kommer att bli problematiskt. Därför föreslår programrådet att ämneslärarprogrammet ges på ett sätt, utan att enbart fokusera på gymnasiet eller 7-9, utan att man läser till ämneslärare och sedan är behörig att undervisa på båda stadierna. Här blir det dock extra angeläget att inte glömma bort ämnesinriktningar som nästan uteslutande ges på högstadiet, som t ex hem- och konsumentkunskap och slöjd.

Eftersom mittprogram- och programutvärderingarna endast besvarats av en mindre andel studenter skulle vi i programrådet vilja fundera hur detta skulle kunna ändras. Vi har försökt genom ett stort antal påminnelser, få studenterna att besvara utvärderingarna. Vi vet därför inte riktigt vad majoriteten av studenterna anser, mycket av det som lyfts är det som är negativt med utbildningen. Endast ett väldigt litet antal kommentarer är studenter som lyfter positiva aspekter med sin utbildning. Programrådet anser att det vore viktigt med en möjlighet att nå studenterna på programmet, t ex via en programsajt på Cambro. Detta har lyfts tidigare men inte gått att förverkliga pga praktiska utmaningar, men vi vill ändå lyfta fram en sådan önskan. Det är också problematiskt för de två studentrepresentanter som sitter i programrådet att ha en översyn över studenters generella syn på programmet. Vi funderar därför på vilket mandat studenterna sitter med i rådet, förutom att de utsetts av UmPe.

I samband med programutvärderingen har rådets ordförande träffat studenterna och ägnat ca en timme åt en muntlig utvärdering. Under denna del har vissa saker lyfts fram som vi tolkar som stora och viktiga. Saker som att man inte uppfattat att man fått ämnesdidaktik under ämnesstudierna, att VFU:n helt varit beroende av en bra handledare (en dålig handledare medför en dålig VFU), att några ämnesinriktningar fått tydlig kritik, att seminarier som examinationsform uppfattas som missvisande och orättvis ("det räcker med att surra runt, examinerande lärare är ändå väldigt sällan på plats"). Dessa aspekter syns också i den skriftliga utvärderingen men det som lyfts upp vid den muntliga utvärderingen har uppfattats som extra betydelsefulla.

En angelägen del som programrådet vill lyfta fram är utmaningen med att det finns en äldre och en nyare version av UK1 och UK2, något som kommenterades redan i den föregående programanalysen. De fyra första kullarna (h11-h14) har läst den äldre versionen av UK1 och studenter som startade utbildningen senare (h15-h17) har läst andra UK-kurser. Här ser rådet en problematik som ligger i att studenter inte alltid följer den planerade studiegången, det finns studenter som kommer in på programmet med redan avklarade ämnesstudier och därmed kommer snabbare framåt i systemet. Det finns också studenter som av flera skäl inte läser hela sin utbildning enligt "rätt" planerad studiegång. Här kan vi se utmaningar med t ex skoljuridik som tidigare låg i UK3, men nu finns i UK1. Man vill inte att studenter som tar sig genom utbildningen snabbare än planerat ska behöva läsa om samma innehåll igen. Här krävs en insats från LHs kansli för att göra en sådan avstämning.

Eftersom Lärarhögskolan och de kursansvariga institutioner under de två senaste åren varit med noggranna med behörighetsprövningar, främst i och med att universitetets regelverk förtydligats, har detta påverkat genomströmningen (se kommentar ovan). Vi ser detta som en styrka att man faktiskt gör kontinuerliga behörighetskontroller och därmed stoppar studenter som inte blivit godkända under sina studier. Detta är dock inte helt enkelt utifrån ett praktiskt perspektiv. Institutioner planerar för studentgruppers storlekar utifrån Studieplaneringsverktyget (Valwebben) men detta planeringsverktyg

blir därmed mer trubbigt. Programrådet vill dock understryka att vi tycker att behörighetsprövningar, som nu görs inför VFU2 och VFU3, är bra.

Om vi jämför med förra årets programanalys och dess SWOT ser vi att styrkorna generellt är desamma: **Styrkor** som programrådet ser med programmet är att utbildningen är bred och involverar stora delar av universitetet. Av de 19 ämnesinriktningar som UmU har examensrätt för mot gymnasiet, deltar de flesta institutionerna vid den samhällsvetenskapliga, humanistiska och teknisk-naturvetenskapliga fakulteten. Eftersom UmU är ett stort universitet med starka forskningsmiljöer inom utbildningsvetenskap möter studenterna även relevant forskning under sin utbildning. Lärarna som undervisar på utbildningen är nästan uteslutande disputerade och studenterna möter också lärare med beprövad erfarenhet som utbildade ämneslärare/gymnasielärare.

Svagheter är också desamma som förra vid årets programanalys, inga större förändringar har skett: **Svagheter** är delvis desamma som styrkorna, att programmet är brett och involverar hela universitetet blir också en svaghet. Det är många lärare på många institutioner som är involverade i utbildningen och det är svårt att få alla som undervisar på programmet att känna sig delaktiga. Vissa ämnesinriktningar bygger också på samläsning med andra program, något som gör att den didaktiska anknytningen inte alltid blir tydlig under ämnesstudierna. Där ser rådet också tydliga skillnader mellan de olika inriktningarna, sådana ämnen som har många studenter kan anpassa sin undervisning till ämneslärarstudenterna, medan inriktningar (ex moderna språk och fysik/kemi) måste samläsa med andra och får därmed hantera didaktiken på olika sätt. Vissa ämnesinriktningar har tydliga didaktiska kurser, t ex matematik med 22,5 hp matematikdidaktik inom ramen för 90 hp ämneskurser medan många andra ämnesinriktningar utnyttjar ”didaktiska strimmor” i kurserna som har större eller mindre utrymme. Många inriktningar har alldeles för få studenter för att vara ekonomiskt hållbara vilket bland annat gör att institutionerna måste hitta samläsningslösningar för att överhuvudtaget kunna ge utbildningen. Få studenter innebär små resurser. Mycket av det samarbete som sker mellan institutioner, t ex samarbetet på examensarbetskurserna, sker med resurser som egentligen inte finns. Här är ett problem också att examensarbetskurserna har olika prislappar beroende på vilket ämne studenterna skriver sitt examensarbete i, något som Lärarhögskolan inte direkt kan påverka. Här påbörjades under 2017 en utredning som tillsatts efter beslut från Lärarhögskolans styrelse 2016-10-18 om smågruppsstöd och samma prislapp för examensarbetskurserna, men arbetet har ännu inte slutförts. Här hoppas programrådet på beslut inom kort. Möjligheter och hinder är också fortfarande desamma.

När det gäller själva arbetet i programrådet är den största utmaningen att det finns tid för ordförandens arbete med programmen (detta programråd har 25% av heltid), men däremot har programrådsmedlemmarna i övrigt ingen tid betald från Lärarhögskolan för uppdraget. Respektive institutioner ställer upp med tid (varierar mellan 6-15 timmar per termin) för institutionsmedlemmarna, men eftersom det är ytterst begränsat blir stor risk att arbetet sker toppstyrt. Många remisser och uppdrag kan rådets ordförande inte delegera eftersom rådsmedlemmarna inte har arbetstid för detta. Här anser programrådet att det fortfarande också är svårt att veta vilket uppdrag man har, man är inget beslutande råd utan mer rådgivande. Anvisningarna för arbetet i rådet som beskrivs på hemsidan <http://www.lh.umu.se/om-lararhogskolan/organisation/programrad/> är tyvärr inte uppdaterad. Här vill vi återigen understryka problematiken att programrådsordförande i flera dokument beskrivs som programansvarig, något som inte är korrekt eftersom ordförande inte är ansvarig för programmet som helhet.